

Tarihî Mekân

EFES ANTİK KENTİ

Tarihî mekânlar; geçmişten günümüze ışık tutan antik kentler, tarihî kalıntıların bulunduğu yerleşim yerleri, mezarlıklar ve sit alanlarıdır.

Tarihî Eser

ANKARA KALESİ

Tarihî eserler; geçmişte ulaşım, konaklama, ibadet, sağlık, eğitim gibi farklı nedenler ile inşa edilmiş tarihî değeri olan yapılardır.

Tarihî Nesne

İSTİKLAL MADALYASI

Tarihî nesneler; geçmişten günümüze ulaşan madalya, takı, giysi, silah, kitap, ev aletleri, el yazması kitap gibi ürünlerin genelidir.

Etkinlik 1

Aşağıdaki unsurların karşısına ilgili oldukları kavramları (tarihî mekân, tarihî eser, tarihî nesne) yazınız.

a.	Hattuşa Antik Kenti	
b.	Cacabey Medresesi	
c.	Kaşıkçı Elması	
ç.	Hitit Güneş Kursu	
d.	Mevlana Türbesi	
e.	Selimiye Camii ve Külliyesi	
f.	Sümela Manastırı	
g.	Kutsal Emanetler	
ğ.	Anıtkabir	

En genel manasıyla atalarımızdan bize kalan maddi ve manevi değeri olan unsurların geneline **miras** adı verilir. Geçmişte yaşamış toplumların ürettiği, yaptığı, icat ettiği, ortaya koyduğu unsurlar, milletlere özel uygulamalar ya da doğal varlıklar ise **ortak miras** kavramı ile ifade edilir.

Birleşmiş Milletlere bağlı olarak görev yapan UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), Dünya Mirası Listesi'ni hazırlayarak bu unsurları uluslararası alanda koruma altına almıştır.

Ulti Not

Ortak mirasa ait eserlerin tümü bu listede yer almaz. UNESCO'ya bağlı, alanında uzman kişilerden oluşan ekipler tarafından bu liste her yıl güncellenir. Bu listeye alınmada esas olan kriterlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

- ▶ Eşsiz bir başyapıt niteliğinde olmalıdır.
- ▶ Kültür, mimarlık, sanat ve teknoloji gibi alanlardaki gelişmeler ile insanı değerler arasındaki alışverişi sergilemelidir.
- ▶ Geçmiş bir medeniyetin izlerini taşıyan benzersiz bir kültürel miras olmalıdır.
- ▶ İnsanlık için önemli bir aşamayı temsil eden bir yapı olmalıdır.
- ▶ Farklı bir doğal güzelliğe sahip olmalıdır.

UNESCO Dünya Miras Komitesi

Bunları Biliyor musunuz?

2024 yılı itibarıyla Dünya Mirası Listesi'nde 972 somut ve 788 somut olmayan öge bulunmaktadır.

Aşağıda Dünya Mirası Listesi'nde yer alan bazı unsurlar, bu listeye alınma kriterleri ile birlikte verilmiştir.

UNESCO Somut Olan Kültürel Miras Öğeleri

Tac Mahal / Hindistan

Eşsiz bir başyapıt olma kriterine uygundur.

Büyük Kanyon / ABD

Farklı bir doğal güzelliğe sahip olma kriterine uygundur.

Machu Picchu (Maçu Piçu) / Peru

Yok olmuş bir uygarlığın izlerini taşıyor olma kriterine uygundur.

Efes Antik Kenti / Türkiye

Bir dönemin mimari ve teknoloji vs. alanlarında örnek nokta olma kriterine uygundur.

Somut kültürel mirasın yanında zamanla dans, el sanatları, yemek ve sözlü gelenek gibi somut olmayan unsurların da birer kültürel miras olduğu fark edildi. Böylece **somut olmayan kültürel miras** kavramı ortaya çıktı ve bu mirasa ait unsurlar da korunmaya başlandı. 2003 yılında UNESCO Genel Konferansı'nda Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile bu değerlerin korunması için uluslararası bir çerçeve oluşturuldu.

Aşağıda somut olmayan kültürel mirasa ait örnekler verilmiştir.

Türk Kahvesi / Türkiye

Mevlevi Töreni / Türkiye

Nar Bayramı / Azerbaycan

Kabuki Halk Tiyatrosu / Japonya

Nevruz Bayramı / Türkistan

Keşkek / Türkiye

Ulti Not

Türkiye'de 2024 yılı sonu itibarıyla 30 adet somut olmayan kültürel miras ögesi bulunmaktadır. Meddahlık, mesir macunu, Türk kahvesi, semah, âşıklık, Kırkpınar yağlı güreşleri, tören keşkeği, Karagöz ve Hacivat, Mevlevi sema töreni gibi unsurlar sadece Türkiye'ye özgü somut olmayan kültürel miras ögeleridir.

Sıra Sende 1

Türk kültürüne ait aşağıdaki öğeler kendi arasında gruplandırıldığında hangisi farklı bir grupta yer alır?

Ebru

Çay Sunumu

Nasrettin Hoca

Selimiye Camii ve Külliyesi

Etkinlik 2

Aşağıdaki görseller somut kültürel unsur ise “+” somut olmayan kültürel unsur ise “-” sembolü ile belirtiniz.

a. Moğol Çadır Yapımı

b. Angkor Wat Antik Şehri / Kamboçya

c. Vatikan / İtalya

ç. Doğancılık / Kore

d. Flamenko Dansı / İspanya

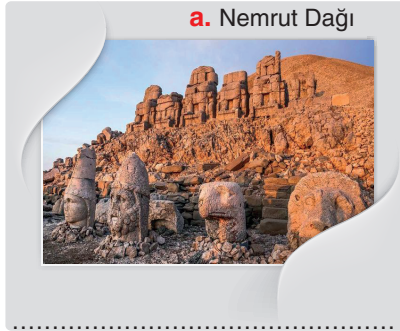

e. Ayasofya Camii

Etkinlik 3

Aşağıdaki unsurların hangi kritere bağlı olarak Dünya Mirası Listesi'ne alınmış olabileceğini boş bırakılan yerlere yazınız.

a. Nemrut Dağı

b. Mostar Köprüsü

c. Büyük Set Resifi

ç. Mısır Piramitleri

Etkinlik 4

Aşağıdaki yargıları “Doğru (D)–Yanlış (Y)” olarak değerlendiriniz. Yanlış olan ifadelerin doğru hâllerini boş bırakılan yerlere yazınız.

a. Farklı uygarlıklara ev sahipliği yapan ülkemiz, tarihî eser bakımından son derece zengindir.

.....

b. Ortak mirasa ait aile eserlerini korumak, hem insan hem de duyarlı bir vatandaş olmanın gereğidir.

.....

c. Dünya Mirası Listesi, Birleşmiş Milletlere bağlı UNICEF tarafından hazırlanmıştır.

.....

ç. Dünya Mirası Listesi, alanlarında uzman kişiler tarafından her yıl güncellenir.

.....

d. Sivas’ın Divriği ilçesinde bulunan Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası, eşsiz bir doğal güzelliğe sahip olduğu için Dünya Mirası Listesi’ne alınmıştır.

.....

e. Mevlevi sema törenleri ve Bektaşî cemleri, somut olmayan kültürel mirasa örnektir.

.....

f. Tarihî nesneler, müzelerde sergilenmeye uygun ürünlerdir.

.....

1. Aşağıdaki görsel-kavram eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

A)
Doğal Varlık	B)
Tarihî Eser
C)
Tarihî Nesne	D)
Tarihî Mekân

2.

Türkistan'dan Horasan bölgesine, Türklerin mimari üslubunu bugüne taşıyan farklı illerdeki ahşap direkli ve kirişli camiler, UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alındı. 45. UNESCO Dünya Mirası Komitesi toplantısında alınan kararla, Konya Beyşehir Eşrefoğlu Camii, Eskişehir Sivrihisar Ulu Camii, Kastamonu Kasaba Köy Mahmut Bey Camii, Ankara Ahi Şerafeddin (Arslanhane) Camii ve Afyonkarahisar Ulu Camii dünya mirası ilan edildi. "Anadolu'nun Orta Çağ Dönemi Ahşap Direkli ve Kirişli Camileri" aynı zamanda Türkiye'nin Dünya Mirası Listesi'ndeki seri kültürel varlıkları oldu.

Genel ağ haberi (Düzenlenmiştir.)

Bu habere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Türklere ait özel bir mimari üslubun olduğuna
B) UNESCO'nun kültürel unsurlara yönelik çalışmalar yaptığını
C) Cami mimarisinde Osmanlı'nın çok gelişmiş olduğuna
D) Farklı illerde ahşap direkli camilerin bulunduğu

3. Aşağıda turist rehberi Kâzım Bey'in dört ayrı güne ait program listesi verilmiştir.

I. gün

- Manavgat Şelalesi gezilecek.
- Side Antik Kenti gezilecek.
- Alanya Kalesi gezilecek.

II. gün

- Kleopatra Plajı gezilecek.
- Dim Çayı'na gidilecek.
- Manavgat Şelalesi gezilecek.

III. gün

- Alanya Kalesi'ne gidilecek.
- Aspendos Tiyatrosu gezilecek.
- Alanya Müzesi gezilecek.

IV. gün

- Düden Şelalesi ziyaret edilecek.
- Kurşunlu Şelalesi'nde piknik yapılacak.
- Gelin Şelalesi gezilecek.

Buna göre Kâzım Bey hangi günlük programında konuklarına tarihî mekân, tarihî eser ve doğal güzellikleri göstermiştir?

- A) I. gün
B) II. gün
C) III. gün
D) IV. gün

4. Denizli sınırlarındaki Çaldağı'nın eteklerinden gelen kalsiyum içeren suların oluşturduğu, görkemli beyaz yapısıyla tanınan Pamukkale Travertenleri UNESCO tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınmıştır.

Buna göre UNESCO'nun Pamukkale Travertenlerini bu listeye almada aşağıdaki kriterlerden hangisini esas aldığı söylenebilir?

- A) Hayran bırakıcı bir doğal güzelliğe sahip olma
B) Yok olmuş bir uygarlığa ait izler taşıma
C) Eşsiz bir başyapıt niteliğinde olma
D) İnsanlık tarihi için önemli bir aşamayı temsil etme

5. Giresun'un Çanakçı ilçesine bağlı Kuşköy'de yöre halkı, yüzyıllardır haberleşmede ıslık dilini kullanıyor. Köyde bu dil, göç ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak unutulmaya yüz tutmuştur. UNESCO'nun sağladığı maddi destekler ile yerel yöneticiler bu dili yeni kuşaklara öğretmek amacıyla kurslar düzenlemeye başladı.

Buna göre,

- I. UNESCO, yerel yönetimlere destek vermektedir.
- II. Kuş dili yok olmaktan kurtarılmıştır.
- III. Kuş dili, somut olmayan bir kültürel unsurdur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

6. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsil Listesi'nde 27, Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'nde ise 3 öge bulunmaktadır. Bunlar; ıslık dili, geleneksel Ahlat taş işçiliği ile ilgili geleneksel bilgi, yöntem ve uygulamalardır. Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'ndeki öğelerin gelecek kuşaklara aktarılması için kültürel mirasın korunması, yaygınlaştırılması ve öğrenilmesi gerekmektedir.

Buna göre,

- I. Bazı kültürel unsurlar, koruma altına alınmıştır.
- II. Kültürel unsurların yaşaması için genç kuşaklara öğretilmesi önemlidir.
- III. Kültürel unsurlara ait uygulamaların tamamı, UNESCO tarafından korunmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

7. Etkin bir yurttaş, gerek somut gerekse somut olmayan kültürel unsurların korunmasına büyük önem vermelidir. Çünkü ----.

Bu metin,

- I. duyarlı yurttaş olmak bunu gerektirir
- II. sosyal ilişkilerde başarılı olmanın tek yolu budur
- III. bu tutum, vatan sevgisinin bir gereğidir

ifadelerinden hangileri ile tamamlanmalıdır?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

8. Rize'de yaşayan Eymen, şehrindeki unsurlardan birini olağanüstü bir doğal güzelliğe sahip olma kriterine bağlı olarak Dünya Mirası Listesi'ne alınmasına yönelik bir ödev hazırlamıştır.

Buna göre Eymen'in ödevine konu olan unsur aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Rize Kalesi B) Kible Dağı Camii
C) Elevit Yaylası D) Rize Çarşısı

9.

I.	Safranbolu Evleri	Tarihî mekândır.	Somut kültürel unsurdur.
II.	Peribacaları	Tarihî mekândır.	Doğal varlıktır.
III.	Topkapı Sarayı	Tarihî eserdir.	Somut olmayan kültürel unsurdur.
IV.	Çanakkale Abidesi	Tarihî eserdir.	Somut olmayan kültürel unsurdur.

Yukarıdaki tablonun hangi satırında verilen bilgilerin tamamı doğrudur?

- A) I B) II C) III D) IV

Unutmayalım

- ▶ Eski yerleşim merkezleri ya da tarihî yapıların bazılarının üstleri zaman içerisinde toprakla kapanarak tepecikler oluşur. Bu tepeciklere **höyük** adı verilir. Höyükler, genellikle üst üste gelmiş yerleşim merkezleridir.
- ▶ Geçmişte yaşamış uygarlıklara ait toprak ya da su altında kalmış her türlü unsuru (tarihî eser, tarihî nesne, tarihî mekân) gün yüzüne çıkaran bilim dalına **arkeoloji**, bu işle uğraşan bilim insanlarına **arkeolog** adı verilir.

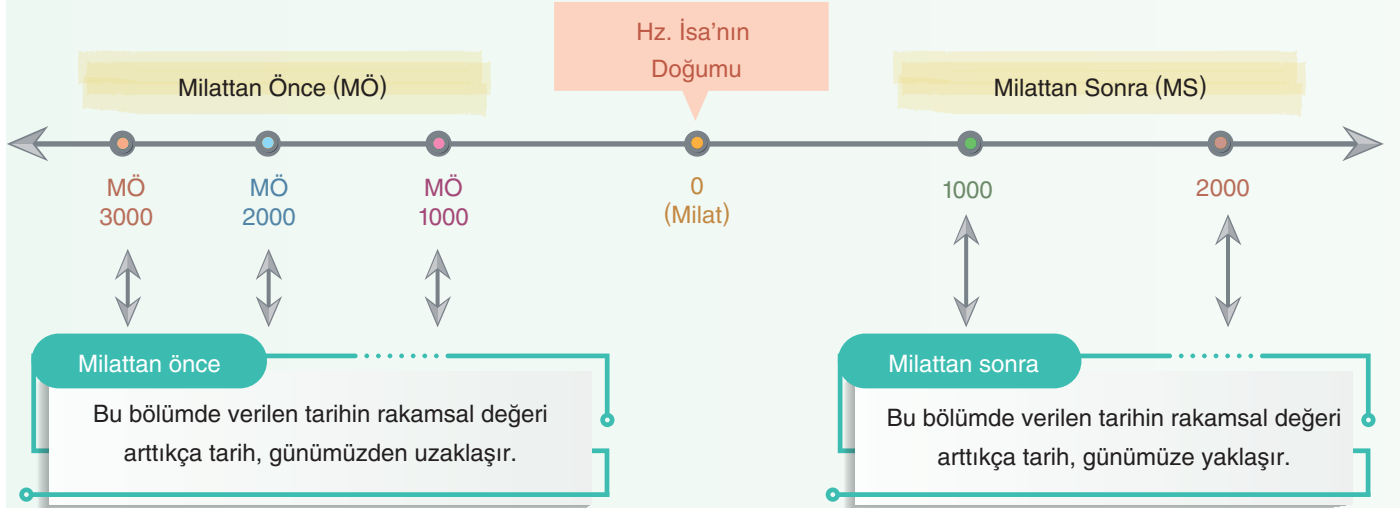

Höyük Alanı

Kazı Yapan Bir Arkeolog

- ▶ Tarih, çok uzun bir zaman diliminden meydana gelir. Bilim insanları binlerce yıllık bu dönemde hem araştırmayı hem de öğrenmeyi kolaylaştırmak için zamanı kendi arasında bölümlere ayırmışlardır. Bu ayırmda esas alınan unsurlar aşağıda verilmiştir.
- ✓ Hz. İsa'nın doğumuna **milat** adı verilir ve sıfır olarak kabul edilir. Hz. İsa'nın doğumundan öncesine **milattan önce (MÖ)**, sonrasına **milattan sonra (MS)** adı verilir.

Ulti Not

Milattan önce bir döneme ait bir tarihin önüne mutlaka (MÖ) yazılmalıdır. Fakat milattan sonraki bir tarihin önüne (MS) yazmaya gerek yoktur.

Sıra Sende 2

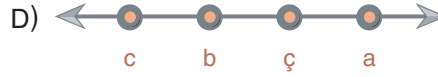
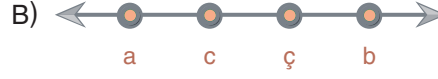
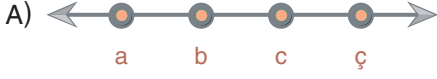
a. MÖ 3500

b. 1881

c. MÖ 1280

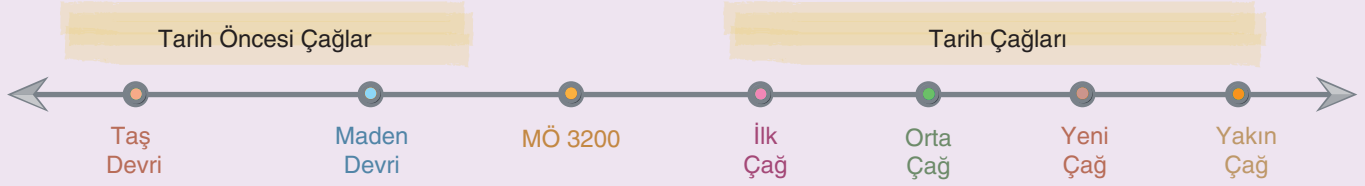
ç. 1789

Harfler ile gösterilen tarihler aşağıdakilerin hangisinde kronolojik sıraya uygun verilmiştir?

Ulti Not

Zamanın ayırımında esas alınan bir diğer olay ise Sümerlerin yazıyı icat etmesidir (MÖ 3200). Yazının icat edilmesiyle zaman iki bölüme ayrılmıştır. Aşağıda bununla ilgili bir tablo verilmiştir.

Tarih öncesi dönemde Anadolu, dünyanın en önemli yerleşim merkezlerinden biri olmuştur. Anadolu'nun yerleşim merkezi olarak tercih edilmesinde bölgenin aşağıdaki özellikleri etkili olmuştur.

- ▶ İklim şartlarının elverişli olması
- ▶ Su kaynaklarının zenginliği
- ▶ Tarıma uygun alanların geniş yer kaplaması

Tarih öncesi döneme ait Anadolu'daki önemli merkezlerden bazıları aşağıda verilmiştir.

>>> Göbeklitepe

Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl öncesine ait bir inanç merkezi olup Şanlıurfa'da bulunur. Göbeklitepe'ye yaklaşık 50-100 kilometre mesafede yaşayan toplulukların belli dönemlerde buraya ibadet için geldikleri düşünülmektedir. T biçiminde yaklaşık iki metrelik sütunlara işlenmiş hayvan resimleri vardır. Arkeolojik kazıların devam ettiği bölge, dünyanın bilinen ilk inanç merkezidir.

>>> Çatalhöyük

Günümüzden yaklaşık 9 bin yıl öncesine ait Anadolu'daki ilk yerleşim merkezlerinden biri olup Konya ili sınırlarında bulunur. Birbiriyle bitişik olan evlerin arasında sokak yoktur. Ayrıca vahşi hayvanlardan korunmak amacıyla evlere kapı ve pencere yapılmamıştır. Evlere, merdivenler yardımıyla çatılardan girilmiştir. Tarımsal faaliyetlerin yapıldığı, üretici toplum yaşantısının görüldüğü bu bölgede farklı ekonomik faaliyetler yapılmıştır.

Ulti Not

İnsanlar, tarımsal hayata geçmeden önce çok uzun bir dönem tüketici olarak yaşamıştır. **Avcı-toplayıcı yaşam** adı da verilen bu dönemde insanlar,

- ▶ Göçebe olarak yaşamışlardır.
- ▶ Ağaç kovuklarını ve mağaraları barınak olarak kullanmışlardır.
- ▶ Yabani hayvanları avlayarak, doğadaki meyve ve bitkileri toplayarak beslenme ihtiyacını karşılamışlardır.

Etkinlik 5

Aşağıdaki genel ağ haberini okuyarak ulaşılabilecek yargıları “✓” sembolü ile belirtiniz.

En eski yerleşimlerden biri olarak tanımlanan Çatalhöyük; ilk ev mimarisi, ilk manzara resmi, ana tanrıça heykelleri gibi özgün buluntuları ve inanç eserleri ile insanlık tarihine ışık tutmaktadır. Yaklaşık 9000 yıllık geçmişi olan höyüğün mimarisi ilgi çekicidir. Bir ailenin evdeki yaşam süresi bittiğinde ev toprakla doldurulmuş, üzerine yenisi yapılmıştır. Yeni evlerin sürekli yapılması ile günümüzde yirmi bir metre yüksekliğe sahip höyük oluşmuştur. Bina yapımında kullanılan malzemeler; kerpiç, ağaç ve kamıştır. Evler tek katlı olup eve giriş, damda açılan bir delikten ve merdivenle olmaktadır. Her ev, bir oda ve bir depodan oluşur. Odaların içinde ocaklar bulunmaktadır.

Ulaşılabilecek Yargılar

a. Yazı kullanılarak bilgi kalıcı hâle getirilmiştir.	☐
b. Üretici bir toplumsal yaşam vardır.	☐
c. İnanç sistemleri, sanata etkisini hissettirmiştir.	☐
ç. Bölgedeki diğer yaşam merkezleri, Çatalhöyük'ten etkilenmiştir.	☐

Sıra Sende 3

Çatalhöyük, Anadolu'nun tarih öncesi dönemlerine ait önemli yerleşim merkezlerinden biridir. İki höyükten oluşan bu kentte, tarımın ve yerleşik hayata geçişin örnekleri görülmektedir. Özellikle doğu höyüğü, birbirinin üzerine inşa edilmiş on sekiz farklı katmanıyla bölge insanının sosyal yapısı, inanç sistemi ve sanatsal yetenekleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Bu bilgiye göre Çatalhöyük ile ilgili;

- yerleşik bir yaşam tarzının görüldüğü,
- bırakılan eserlerin bölgedeki yaşam hakkında bilgi verdiği,
- Çatalhöyük halkının bölgeye dışarıdan geldiği

çıkartımlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

Hacılar

Batı Anadolu'daki ilk yerleşim merkezi olup Burdur ilindeki Koca Çay'ın yakınında bulunur. Bölgede yapılan arkeolojik kazılar; bölge halkının buğday, arpa, mercimek vs. yetiştirerek tarımsal hayata geçtiğini ve hayvanları evcilleştirdiğini ortaya koymuştur. Şehrin etrafı, savunma amacıyla surlar ile çevrilmiştir. Şehirde konutların dışında atölye ve ahırların yapıldığı da tespit edilmiştir.

Hacılar

Çayönü

Çayönü

Çayönü, Diyarbakır'ın Ergani ilçesi yakınlarında Boğazçay Deresi'ne yakın bir yerde bulunur. Bölgede yapılan arkeolojik kazılar, tarımsal faaliyetlerin yapıldığı ayrıca hayvanların evcilleştirildiğini ortaya koymuştur. Yaklaşık 600 kişilik bir nüfusa sahip olduğu düşünülen bölgede bulunan tapınak kalıntıları, inanç sisteminin varlığını da ortaya koyar. Bakır yataklarının varlığına bağlı olarak madencilik gelişmiştir.

Bunları Biliyor musunuz?

Antalya'daki Karain ve Beldibi mağaraları, avcı-toplayıcı döneme ait merkezlerdir. Ayrıca verilen merkezler dışında Anadolu'da üretici toplum yapısı dönemine ait birçok merkez vardır.

Sıra Sende 4

- Tarihte bilinen ilk inanç merkezidir.
- Batı Anadolu'daki ilk yerleşim merkezlerinden biridir.
- Bitişik nizamlı binalara girişler çatılardan yapılmıştır.

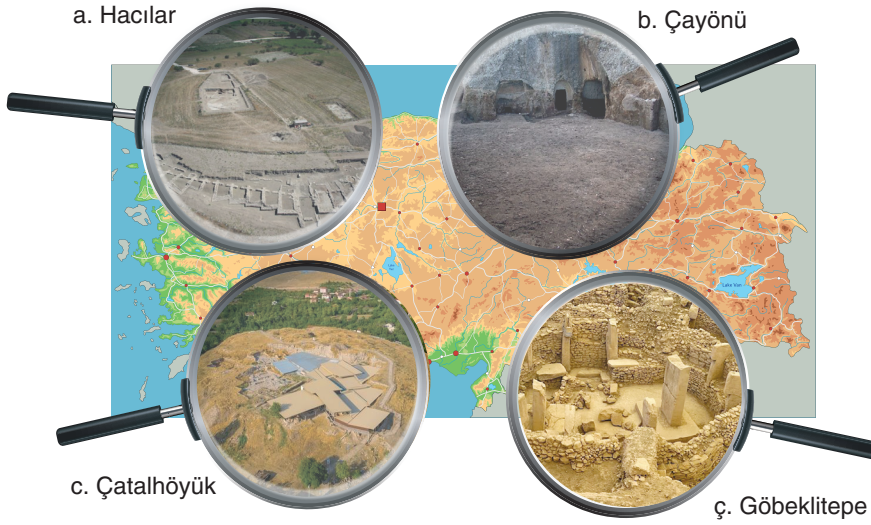
Bu bilgiler ilgili oldukları aşağıdaki merkezler ile eşleştirildiğinde hangi merkez dışta kalır?

- A) Göbeklitepe B) Çayönü C) Hacılar D) Çatalhöyük

Etkinlik 6

Aşağıdaki harita üzerinde gösterilen Anadolu'daki ilk yerleşim merkezlerinin hangi illerde bulunduklarını yazınız.

a.

b.

c.

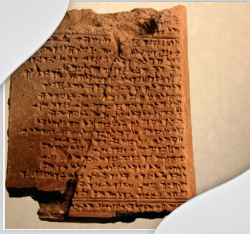
ç.

Etkinlik 7

Anadolu'da tarih öncesi döneme ait bir höyükte arkeolojik kazı yapılmış ve birçok eser çıkarılmıştır. Aşağıdakilerden hangileri bu eserler arasında yer alabilir?

a.

b.

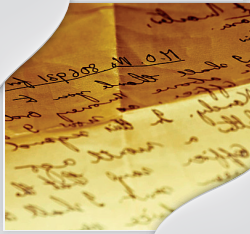
c.

ç.

d.

e.

f.

g.

Etkinlik 8

araştırmayı	pencere	göçebe	Hacılar
Göbeklitepe	Çayönü	kapı	ticari
Antalya	Höyükler	milat	arkeoloji
öğrenmeyi	iklim	su	Göbeklitepe

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri verilen kavramlardan uygun olanları ile tamamlayınız.

- Zamanın kendi arasında bölümlere ayrılması, hem hem de olumlu yönde etkiler.
- Tarihte Hz. İsa'nın doğumu sıfır yani başlangıç olarak kabul edilir ve olarak adlandırılır.
- Avcı-toplayıcı dönemde insanlar olarak yaşamışlardır.
- tarihte bilinen ilk dinî yapıdır.
- Çatalhöyük'te güvenlik amacıyla binalara ve yapılmamış, evlere girişler çatılardan sağlanmıştır.
- Tarih öncesi dönemde insanların ellerindeki tüketim fazlası mallar, faaliyetleri başlatmıştır.
- Günümüzde Diyarbakır'da bulunan, dünyada tarımsal faaliyetlerin ilk başladığı yerlerden biridir.
-, tarih öncesi dönemin aydınlatılmasında önemli rol oynar.
- Toprak ya da su altında kalmış tarihî eser ve tarihî nesneleri bilimi ortaya çıkarır.
- Batı Anadolu'daki ilk yerleşim merkezlerinden biri'dır.
- Avcı-toplayıcı döneme ait önemli bilgiler veren Karain ve Beldibi mağaraları 'da bulunur.
- Dünya üzerinde bilinen ilk inanç merkezi olan Şanlıurfa'da bulunur.
- Anadolu, uygun koşulları ve zengin kaynaklarına bağlı olarak dünyanın ilk yerleşim merkezleri arasında yer almıştır.

1. Hz. İsa'nın doğduğu güne "milat" denir. Hz. İsa'nın doğumundan önceki tarihler "milattan önce", doğumundan sonraki tarihler ise "milattan sonra" olarak tanımlanmıştır. Tarih şeritlerinde yaşanan olayın tarihi, milattan sonra ise sayı günümüze doğru büyümekte ancak milattan önce ise sayı günümüzden uzaklaştıkça büyümektedir.

Buna göre;

- Hz. İsa'nın doğumunun tarihin bölümlere ayrılmasında kullanıldığı,
- bulunduğumuz dönemin milattan sonra içinde yer aldığı,
- insanlık tarihindeki önemli gelişmelerin milattan önce yaşandığı

çıkartımlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

2. Göbeklitepe, yaklaşık 12 bin yıl önce avcı ve toplayıcı yaşam tarzı süren insanlar tarafından inşa edilmiş olup tarihte bilinen ilk inanç merkezidir. Göbeklitepe'ye 50-200 kilometre mesafede yaşadığı düşünülen insanlar, yılın belirli bir döneminde kısa süreli olarak buraya gelmiştir. Tapınma ve ibadet eylemi bitinceye kadar burada kalmış, sonrasında yaşadıkları yerlere dönmüşlerdir.

Buna göre Göbeklitepe ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- Önemli bir yerleşim yeridir.
- Yazılı hayata geçilmiştir.
- İnanç ve ibadet merkezidir.
- Tarımın ilk merkezidir.

3. İnsanlar, yaklaşık MÖ 10 binli yıllara kadar besinlerini avcılık ve toplayıcılık yoluyla elde etmişlerdir. İnsanlık tarihinin en uzun bölümü olarak kabul edilen bu dönemde erkekler yaban hayvanlarını avlamışlar, kadınlar ise yabani bitki kökü, meyve ve yaprak toplamışlardır. Bu dönemin en temel özelliği, insanların kendi besinlerini kendilerinin üretememesi ve doğadan karşılamasıdır.

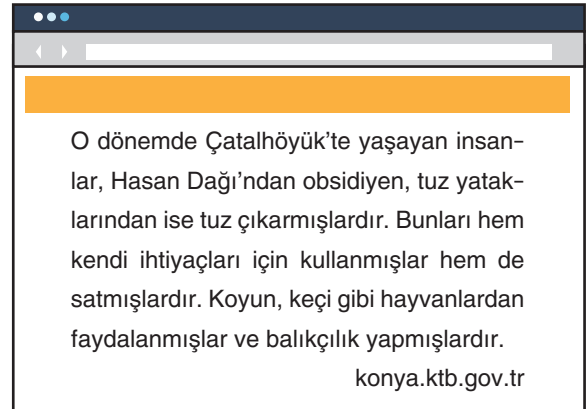
Buna göre,

- Toplayıcı bir yaşam vardır.
- Kadın ve erkekler arasında iş bölümü vardır.
- Yönetme gücü, babadan oğula geçmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

4.

Bu bilgiye göre,

- Üretici toplum yapısına geçilmiştir.
- Hayvanlar evcilleştirilmiştir.
- Ticari faaliyetler yapılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II	B) I ve III
C) II ve III	D) I, II ve III

5. Geçmişte yaşamış uygarlıklara ait her türlü alet, takı, kıyafet, çanak, çömlek ve sanat eseri gibi kalıntıları kazılar yaparak gün yüzüne çıkaran ve bunları inceleyen bilim dalıdır.

Bu tanım aşağıdaki kavramlardan hangisine aittir?

- A) Arkeolog B) Arkeoloji
C) Höyük D) Tarihî eser

6. Höyük, en genel manasıyla eski yerleşim yerlerinin zamanla üzerinin toprakla örtülmesi ve tepe biçimine gelmesidir. Höyükler, genellikle üst üste gelmiş yerleşim yerleridir. Günümüze göre en yakın katman en üsttedir.

Buna göre tarih öncesi döneme ait bir yerleşim merkezindeki höyükte aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Obsidiyen eşyalar B) Mızrak uçları
C) Yazılı tabletler D) Kap kacaklar

7.

Çayönü'nde yaşayan insanlar, ilk barınma alanlarını yuvarlak planlı basit kulübelerden yapmışlardır. Doğal ve beşerî etkenlerden dolayı zamanla ızgara planlı, kanallı, taş döşemeli, hücre planlı ve geniş odalı yapılar gibi birbirinden farklı mimari tasarımda binalar inşa etmişlerdir. Hücre planlı yapıların inşa edildiği dönemde, bodrum katı gibi olan bu hücreleri kiler veya depo olarak kullanmışlardır. Asıl yaşam alanını bunun üzerine ikinci bir kat gibi yapmışlar ve bu kata dıştan bir taş merdivenle ulaşmışlardır. Üstü düz çatı ile örtülen yapıları kerpiçten yapmışlardır.

Veli Sevin, *Anadolu Arkeolojisi*, s. 93.

Bu bilgilerden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Yerleşik bir yaşam vardır.
B) Zamanla konut tipleri değişmiştir.
C) Evlerde farklı bölümler vardır.
D) Şehrin korunmasına önem verilmiştir.

8. Gizem, Anadolu'nun tarih öncesi dönemine ait ilk merkezleri ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Buralardaki sosyal yaşamı yansıtan görseller ile çalışmasını desteklemiştir.

Buna göre Gizem bu çalışmasında,

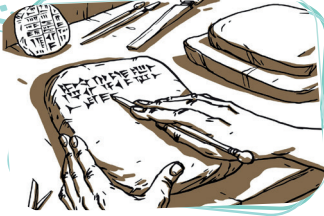
I.

II.

III.

IV.

görsellerinden hangilerini kullanmış olabilir?

- A) Yalnız I B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve IV